De Sleutelbloem, II.

door J. H. R. v. KOOLWIJK; Wageningen,
met een tekening van Mevr. L. v. Koolwijk.

Een andere sage vertelt, dat Petrus zijn gouden sleutels naar beneden liet vallen. Na een paar dagen vallen kwamen ze op de aarde op 'n weiland terecht, waar een klein meisje zat te spelen. Ze zag de prachtige sleutels liggen, die blonken in de zon. Ze durfde ze echter niet op te rapen en holde naar huis om haar moeder te halen. Intussen kwam een engel, die door Petrus naar de aarde gestuurd was, en nam de sleutels mee. Toen nu de mensen, die met het meisje mee gekomen waren, op het weilandje kwamen, zagen ze de sleutels niet meer. Maar wel stonden er op de plaats waar de sleutels gelegen hadden een menigte gele bloemen, die er vroeger nooit gestaan hadden. De bloemen zaten aan de plant als sleutels aan de ring, vandaar dat men ze sleutelbloemen noemde.

In de bergen werd de sleutelbloem als wonderbloem beschouwd, want ze wees schatten aan, die in de berg verborgen waren. Ook kan men er de bergen mee openen.

Zo vertelt een sage uit Unterblauenthal in Saksen, dat bij het dorp een rotsspleet was. Thans is deze door dicht struikgewas verborgen, maar lang geleden had men daar een ijzeren deur gezien. Het gebeurde eens, dat een inwoner van Unterblauenthal in de nabijheid van de rotsspleet gras maaide. Tijdens het middaguur zat hij in de schaduw van een boom zijn zeis te scherpen, toen er plotseling voor hem uit de grond een zwarte ridder opkwam. Aan zijn voeten ontsprong een gele bloem. De ridder zei de maaier haar te plukken, want zij was de sleutel voor de ijzeren deur. Uit de grot, die door de ijzeren deur afgesloten werd, mocht hij zoveel schatten nemen als hij wilde, „maar", voegde de ridder er aan toe, „laat de bloem niet liggen, anders ben je verloren." De man deed zoals hem gezegd was en kwam in de grot. Hier stond hij sprakeloos..... de wanden waren met prachtige edelstenen bezet en op de grond stonden vele kisten met goud en zilver. Toen hij wat verder ging verwijdde de grot zich tot een prachtige zaal. Hier zat de ridder met zijn gevolg aan een tafel, beladen met kostelijke spijs en drank. Zij werden door dwergen bediend. Ook de maaier at en dronk. Daarna nam hij op aandringen van de ridder zoveel goud en zilver als hij dragen kon en ging naar buiten. Meteen vloog de deur met een knal dicht. De man wilde de bloem nog grijpen, die hij achtergelaten had, maar het was te laat. Na enige dagen stierf hij, zijn nek was omgedraaid en al het goud en zilver was verdwenen!

Plinius beschrijft de plant al en volgens hem maakt zij onsterfelijk. Hij noemt het „Dodecatheon" (d.w.z. twaalf goden): het heeft in zich de majesteit van alle goden.

De Druïden plukten het kruid vóór de nieuwe maan en maakten er met ijzerkruid, bosbessen, mos, tarwe, klaver en honing een begeesterende drank van. Negen maagdelijke priesteressen verhitten deze drank met hun adem tot ze begon te zieden en te gisten. Ze moest op deze wijze één jaar en één dag voortkoken en wel tot drie druppels van deze waarzeggersgeest op de vinger van de novicen vielen. Deze staken de verbrande vinger in de mond en van dat moment af was hun de toekomst onthuld.

In West Vlaanderen noemt men de sleutelbloem „Tijloos", omdat ze zeer ongeduldig is om te gaan bloeien. Ze doet het zó vroeg, dat ze vaak de andere planten voor is.

In de volksgeneeskunde werd de plant gebruikt en wel de wortel en de bloemen. De wortel heeft een smaak, die aan anijs doet denken. De bloemen moeten in April en Mei verzameld worden en daarna gedroogd. Dan zijn ze zwavelgeel met een frisse honinggeur. De plant bevat looistof, verschillende zouten en glycoside dat op bloedlichaampjes inwerkt. De bloemen en wortel waren kalmerend en pijnstillend. In de volksgeneeskunde worden ze dan ook gebruikt tegen nierziekten, jicht, rheumatiek en hoofdpijn, het was een zenuwsterkend middel en met veel suiker gemengd was het een probaat hoestmiddel. Zou hier de suiker niet meer geholpen hebben dan het aftreksel van de plant?

Lunularia.

door Dr. A. J. M. GARJEANNE, den Bosch, met een tekening van den schrijver.

Het stereotype voorbeeld van levermossen in de leerboeken is het steenlevermos, *Marchantia polymorpha*, zeer algemeen en voldoende in 't oog vallend, om op wandelingen gemakkelijk gevonden te worden. Het aardige van dit thalleuze levermos ligt wel in de sierlijke **ronde,** getande bekertjes met broedschijfjes, die maar hoogst zelden ontbreken.

Maar nu is er nóg zo'n thalleus levermos met broedbekers, al zijn ze dan **halvemaanvormig.** Dit is *Lunularia cruciata*, die in Europa vooral in de landen om de Middellandse Zee thuis hoort, maar zich vandaar uit verspreid heeft over andere landen.

Nadat de plant in Midden-Europa vóór het eerst in 1827 gevonden werd en wel in de hortus te Karlsruhe, kwamen er spoedig opgaven van andere vondsten, steeds uit parken, tuinen en plantenkassen. Het ligt voor de hand om aan te nemen, dat al die plantjes met, laten we zeggen: tuinbouwproducten, zijn aangevoerd. Steeds wordt opgegeven, dat de plant in onze streken adventief is en in strenge winters te gronde gaat. Ze zouden dus vrij regelmatig worden aangevoerd. Dat verdragen van winterkou valt mee.